

Ömür TÜRKSOY

DERGİLERDEN SEÇMELER

**Kadınların Yaşamı ve Kenti Oluşturmaları:
Avrupa'nın Kuzeyinden ve Güneyinden Deneyimler**

(Women's lives and the making of the city: experiences
from 'north' and 'south' of Europe)

Kirsten SIMONSEN ve Dina VAIOU

International Journal of Urban and Regional
Research, Cilt 20, Sayı 3, 1996, s. 446-65

Hem 1970'lerde 'yeni kent teorisi' nin en gözde olduğu zamanlarda, hem de son zamanlardaki kentsel yeniden yapılanma analizlerindeki kent sorunu üzerine olan temel tartışmalarda iki doğrultuda bazı sapmalar gözlenmektedir. Birincisi, kentlilerin sosyal yaşamları ve sosyal pratiklerinin kentsel gelişmede önemli boyutlar olma önceliklerini kaybetmesidir. İkincisi, cinsiyet-nötr bir yaklaşımla, ana başlıkların yetişkin erkeklerin etkinliklerine ve kent gelişme pratiklerine dayandırılmasıdır. Bu makalede, araştırmalara kadınların yaşamı ve deneyimleriyle başlanmakta ve kent mekanının hem doluluğa hem de cinsiyete göre ele alındığı bir yaklaşım öne sürülmektedir. Günlük pratikler ve deneyimlerin vurgulanması, bizi farklı soyutlama düzeyleri arasından yol alan yöntemsel bir yaklaşıma götürmektedir. Bu soyutlama düzeyleri, kadınların yaşamının tanımlanmasından başlayıp, kadın gruplarının yaşamının ampirik analizlerine ve kavramsal boyutların oluş-turulmasına uzanmaktadır ki bunların yardımıyla kentsel gelişme ve kentin oluşturulmasında kadınların rolleri incelelebilir ve yorumlanabilir. Bu düzeylerle düşünmek ve ilgili kavramsal kategorileri geliştirmek için makalede, tarihsel ve coğrafi olarak farklı kentsel gelişme içeriğinden yararlanılmış ve Kopenhag ve Atina kentlerinin çeşitli bölgelerinden kadınların yaşamları irdelenmiştir. Bu şekilde, somut deneyimlerden giderek daha soyut kavramlara erişmek ve cinsiyeti ciddiye almak, öncelikleri yeniden değiştirecek ve kentsel gelişme ile kentsel yapılanmayı farklı bir biçimde algılamayı getirecektir.

**Bölgesel Büyüme Kuramları ve
Yüksek-Teknoloji Bölgeleri**
(Regional growth theories and high-tech regions)

Rolf STERNBERG

International Journal of Urban and Regional
Research, Cilt 20, Sayı 3, 1996, s. 518-38

Geleneksel yerleşim kuramları, özellikle de statik yapıda olanlar, yüksek teknolojiye dayalı sanayilerin mekansal davranışlarına tutarlı bir açıklama getirememektedirler. Aynı şey, bölge düzeyinde ve birçok ünlü bölgesel büyüme kuramları için de geçerlidir. Yüksek teknoloji ürünlerine, yüksek teknolojiye dayalı sanayilere ve yüksek teknoloji bölgelerine çok fazla önem verilmesi nedeniyle, bölge bilimciler bölgesel yüksek teknolojiyi açıklayıcı yeni yaklaşımlar geliştirdiler. Yazar bu makalede, en önemli dört kuramı incelemekte ve karşılaştırmaktadır. Bunlar: ürün döngüsü hipotezinin bölgesel türü, uzun dalgalar kuramı, ortam ve ağ yaklaşımı ve endüstriyel bölgelere uyarlanmış esnek üretim kuramı. Değerlendirme, yazarın sanayileşmiş beş ülkedeki on yüksek teknoloji bölgesinde yaptığı alan çalışmasına ve bu bölgelerdeki elli uzmanla yapılan mülakatlara dayandırılmaktadır. Makale, yüksek teknoloji bölgelerini açıklamak için tek bir yaklaşımın uygun olmadığını ve en iyi sonucu 'eklektik' yapıdaki bir kuramın üreteceğini göstermektedir.

**GENIE ile Planlama: Tahmin ve
Karar Verme İçin Bir Model**

(Planning with GENIE: a model for forecasting and
decisionmaking)

L. CHAMBERS and M. TAYLOR

Environment and Planning B: Planning and Design
1996, Cilt 23, s. 697-709

Ulaşım ve arazi kullanım planlamasında yeni bir
paradigmaya olan gereksinim uzun zamandır

tartışılmaktadır. Çünkü geleneksel niceliksel modellerin, gerek planlama pratiğindeki gerek akademik ortamlardaki olası yetersizlikleri bilinmektedir. Bununla birlikte, geleneksel modeller rafine edilip güncelleştirilerek kullanılmaya devam edilmektedir. Sorulan soruları yanıtlamak için yararlı başka mekanizma bulunmadığı için bu böyle olmaktadır. Bu nedenle makalede, arazi kullanımı, ulaşım ve çevresel etkileşimlerin stratejik planlaması için yeni bir paradigma sunulmaktadır. Bu paradigma, geleceğe ilişkin senaryolar üretmeye ve sonra bu senaryolar arasında istenen sonuçları aramaya dayalı bir algoritma kullanan ve GENIE olarak bilinen bir modele dayanmaktadır. Bu etkileşimli model, politika üretene kısa süre içerisinde alternatif stratejilerin sonuçlarını dikkate alabilme olanağını tanımaktadır. Modelin deneme uygulaması batı Avustralya'da Perth metropoliten alanı için geliştirilen ulaşım sisteminin tasarım analizinde kullanılmış ve bazı yaratıcı politikalar üretilmiştir. Bu uygulama, GENIE'nin kullanımı için umut vadetmektedir ve model daha ileri incelemeye değer nitelikte, ilginç ama sezgisel olmayan politika çıktıları önerebilmektedir. Dahası, sonuçlar modeli inşa etmeye başladıktan sonra iki gün içinde elde edilmektedir ki çalışma grubu için etkili sonuç bu olmaktadır. Makalede, GENIE'nin gücünü ve esnekliğini göstermek üzere modelin bazı sonuçları sunulmaktadır.

Dünya Kent Araştırmasının Küçük Kötü Sırrı: Karşılaştırmalı Analizlerde Veri Sorunları

(The dirty little secret of world cities research: data problems in comparative analysis)

J.R. SHORT, Y. KIM, M. KUUS and H. WELLS

International Journal of Urban and Regional Research, Cilt 20, Sayı 4, 1996, s. 697-717

Bu makale, küresel kent hiyerarşisi hakkındaki son araştırmaları ortaya koymaktadır. Literatürü gözden geçirdikten sonra, veri sorunu, özellikle de dünya kentlerini karşılaştırmaya uygun karşılaştırmalı verilerin eksikliği incelenmektedir. Makalede, başlıca finans merkezlerine ilişkin veriler ve analizler, ortak yönetim merkezleri, telekomünikasyon bağlantı noktaları, ulaşım bağlantı noktaları ve küresel gösteri alanları sunulmaktadır.

Lisa LEE; Raymond STRUYK

Geçiş Döneminde Moskova'da Konut Hareketliliği

(Residential mobility in Moscow during the transition)

International Journal of Urban and Regional Research, Cilt 20, Sayı 4, 1996, s. 656-670

Önceki çalışmalara göre, ekonomik geçişin ilk yılları olan 1992 ve 1993'de Rusya kentlerinde konut hareketlerinde bir artış olduğu saptanmıştır. Bu makalede, bu çalışmalar Moskova özelinde daha ileri götürülerek 1994'deki yüksek hareketlilik doğrulanmakta ve ilk dönemin yüksek hareketliliğinin, baskılanmış talepten kaynaklanan tekil bir durum olmadığı gösterilmektedir. Çalışma ayrıca, hareket edenlerin büyük bölümünün çok sayıda çekirdek aileden oluşan hanehalkından ayrılan tekil çekirdek aileler olduğunu belgelemektedir. 1994'e kadar, hareket edenlerin çoğu yeni evlerini piyasa yöntemleriyle edinmekteydiler, devlet konutları için bekleme listesine girme yöntemi yeni ev sahibi olanların sadece beşte birini oluşturmaktadır. Piyasa kapsamında hareket edenlerin nedenleri, mevcut gelir ve mal sahipliğinden anlaşıldığına göre, ekonomik kuram ile tutarlıdır, mevcut evin kalabalık olması nedeniyle tatminsizlik ve ödeme gücüne sahip bulunma bu nedenlerin en önemlileridir. Genel olarak, sonuçlar Moskova konut sektörünün piyasa ilkeleri doğrultusunda hareketlendiğini açıkça göstermektedir.

R.J. JOHNSTON and C.J. PATTIE

Yerel Yönetimde Yerel Hükümet: İngiltere'de 1994-1995'de Yerel Hükümetin Yeniden Yapılanması

(Local government in local governance: the 1994-95 restructuring of local government in England)

International Journal of Urban and Regional Research, Cilt 20, Sayı 4, 1996, s. 671-696

On yıldan fazla süren bir merkezi-yerel yönetim çelişkisinden sonra, İngiliz hükümeti 1990'ların başında yerel hükümetin tümüyle yeniden yapılanmasına karar verdi. Amaç, İngiltere, İskoçya ve Galler'deki ikili yapıları, daha kullanışlı, etkin, izlenebilir olduğuna inanılan çok amaçlı, bütünleyici bir sistemle değiştirmektir. İskoçya ve Galler'de mevzuat düzenlemeleriyle amaç gerçekleştirildi, ama İngiltere'de farklı bölgelerdeki yerel hükümet yapısını yerel yaklaşımlar ışığında ve topluluk

Ö. TÜRKSOY

kimliği çerçevesinde inceleyecek ve öneriler getirecek bir Yerel Hükümet Komisyon'u kuruldu. Komisyon tarafından yapılan incelemeler, yeniden yapılanmanın mekansal biçimi üzerine önemli ölçüde yerel mücadele üretti ve sonuç kargaşa oldu; ayrıntılı önerilere halk desteğinin az olması ve mevcut yapının iki kanadını temsil eden iki güçlü çıkar grubu arasındaki çelişki nedeniyle, ülkenin birçok yerinde beklenen sonuç alınamadı. Makalede, bu çelişki bir alan çalışması ile gösterilmektedir.

R. BANAI

Eleştirel Gerçekçilik ve Kentsel/Bölgesel Çalışmalar
(Critical realism, and urban and regional studies)

Environment and Planning B: Planning and Design
1995, Cilt 22, s. 563-80

Bir bilim felsefesi olarak *eleştirel gerçekçilik*, özellikle kentsel ve bölgesel çalışmalarda uygulananlarıyla, son zamanlarda yeniden dikkatleri çekiyor. 1970'lerde ve 1980'lerde planlama teorisindeki tartışmaların oluşturduğu fonda, eleştirel gerçekçiliğin kent ve bölge planlamaya ilişkisi daha iyi anlaşılabilir. Makalede, planlama felsefesinin, teorisinin ve metodolojisinin gerçekçi eleştirisinin bileşenleri incelenmiştir. Bununla birlikte, coğrafya araştırmalarıyla karşılaştırıldığında, eleştirel gerçekçiliğin planlama araştırmasında dikkate alınması, son zamanlara kadar sınırlı düzeyde olmuştur. Bu çalışmada, kentsel ve bölgesel çalışmalar kapsamındaki uygulamalardan örneklerle, bir sosyal araştırma yöntemi olarak eleştirel gerçekçiliğin kısa tanıtımı yapılmıştır. Makale, eleştirel gerçekçiliğin kentsel ve bölgesel planlama teorisindeki uzantıları üzerine bir tartışmayla sonuçlanmaktadır.

Sven Ove HANSSON

Büyük Belirsizlikler Altında Karar Verme

(Decision Making Under Great Uncertainty)

Philosophy of the Social Sciences, Cilt 26, Sayı 3,
Eylül 1996, s. 369-86

Uygulamada, tüm karar verme süreçleri belirsiz koşullar altında gerçekleşir. Bilinen koşullar altında karar verme ise, yalnızca ders kitaplarında rastlanan ve idealize edilmiş kısıtlayıcı bir durumdur. Bu durumda, seçeneklerin neler olduğu, bu seçeneklerden biri seçildiğinde sonucun ne olduğu

ve herbir sonucun değeri gayet kesin bir şekilde bilinmektedir. Ders kitaplarında, belirsizlik altında karar verme denildiğinde bile, seçenekler ile olası sonuçların değerlerinin neler olduğu bilinmektedir. Oysa gerçekte, en azından birden fazla sonuç bazı seçeneklere yön verebilir veya değişik seçenekler sözkonusu olduğunda sonuçların tam olasılıkları bilinemez.

Büyük belirsizlik altında karar verme dendiğinde öyle bir durum sözkonusudur ki, karar verici, ders kitaplarında tanımlanan durumlardaki garantili bilgiden büyük ölçüde yoksundur. Gerçek karar vermede, büyük belirsizlik, bu anlamda, en azından ders kitaplarındaki durumlar kadar yaygın görünmektedir. Özellikle, dünyanın karşı karşıya olduğu önemli çevre sorunlarından bazıları büyük belirsizlik koşulları altında karar vermeyi gerektirir.

Bu makalenin amacı, büyük belirsizlikle başede bilmeye uygun stratejilerin ipuçlarını sunmaktır. Birinci bölümde, büyük belirsizliğin dört bileşeni tanımlanmaktadır. Bunlar; 1) sınırların belirsizliği - seçenekler iyi tanımlanmamıştır, 2) sonuçların belirsizliği - en azından bazı seçeneklerin sonuçları bilinmemektedir, 3) güven belirsizliği - uzmanlar örneğinde olduğu gibi, diğerlerinden elde edilen bilgilere güvenilebileceği kesin değildir, 4) değerlerin belirsizliği - kararlar ilgili değerler yeterli kesinlikle belirlenmemiştir. Bu bileşenlerin herbiri için olası strateji türleri önerilmektedir. Makalede, önerileri açıklamak üzere çevre konularıyla ilgili kararlar kullanılmıştır.

Genellikle, çevreciler tarafından önerilen önlemlere karşı çıkmak üzere matematik kökenli karar kuramından yararlanılır. Oysa, bu konulardaki gerçek belirsizliklerin önemli bölümü, geleneksel matematik formülasyonda yitirilmektedir. Bu belirsizlikler dikkate alındığında, insan sağlığını ve çevreyi korumak üzere sıkı önlemler alma yönünde güçlü kuramsal tartışmalar ortaya çıkmaktadır.

Makalede, büyük belirsizliğin başlıca bileşenleriyle sistematik ve mantıklı bir şekilde uğraşılabilceği gösterilmeye çalışılmaktadır. Bu sistemleştirme, herhangi bir pratik karar verme sorununu çözmektedir, ancak daha sistematik biçimde düşünmeye, bu tür çeşitli kararları birbirleriyle karşılaştırmaya yönelir ve böylece deneyimlerden daha fazla yararlanma konusunda yardımcı olabilir.